

Christina Ingerslev - Apport fra A til Å

Foredrag DRK region Nordsjælland - 5.10.2016

Husk der er link bag grøn tekst

Christina leder **Hund og Træning**, som tilbyder instruktøruddannelser, træning, adfærdsbehandling og foredrag.

Hund og Træning har udgivet flere bøger og udviklet træningssystemet KLIK, som beskrives i teori og gennem detaljerede træningsvejledninger i "KLIK dig til succes". Bogen udkom i 2. oplag i december 2016.

Træningen er rettet mod lydighed og lydighedskonkurrencer, men som Christinas videoklip af en **perfekt apporterende border collie** viste, så er der meget, vi kan bruge i træningen af retrieverne.

Træningen er belønningsbaseret og opbygget, så fejl undgås. For at få en effektiv kommunikation under træningen, skal man kunne fortælle hunden, når den gør det rigtige. Det gør man med et markørsignal, som kan være et ord eller et klik. Markørsignalet skal gives, mens hunden gør det rigtige, og som træner skal man øve sig i at være præcis. Hunden skal også forberedes til træningen, fordi "dygtig" eller et "klik" ikke har nogen værdi for hunden i sig selv. Signalet får værdi, hvis hunden lærer, at det altid efterfølges af en belønning. På fagsprog hedder det, at hunden **betinges på klikkeren**. Christina forklarede, at jo sværere opgaven er og jo flere forstyrrelser, der er i miljøet, jo bedre skal belønningen være.

Træningssystem

Hund og Træning opdeler hundens træning i basis-, dagligdags-, kerne- og øvelseskompetencer.

Basiskompetencerne er grundlaget for al videregående træning og består af

- **Kontakt** - en række øvelser, som lærer hunden, at det kan betale sig at tage kontakt til fører og fravælge fristelser.
- **Leg** - opbygger relationen mellem hund og fører og udvikles til en belønning. **Trække- og bytteleg** foregår sammen med fører og følger et mønster, som fremmer hundens lyst til at opsøge fører, og lærer den at aflevere "byttet". Legen er et grundlæggende element for at opnå et godt hjemkald og et hurtigt hjemløb i apporteringen.
- **Initiativ** - som gør hunden til en aktiv deltager i træningen. Her kan du se, hvordan man kommer igang med **træning af initiativ med en papkasse** og en uddybning af, **hvad initiativtræningen kan bruges til**.
- **Kontrol** - som består af belønningskontrol: hunden forstår, at den skal arbejde for at få belønning; selvkontrol: hunden lærer ikke at agere impulsivt; og kropskontrol: hunden lærer motoriske færdigheder. Ved

Trækkeleg beskrives på Hund & Trænings hjemmeside i et blogindlæg om **basiskompetencer**

træningen af belønningskontrol, lærer hunden, at det er dens adfærd som giver adgang til belønning. For eksempel at ro og kontakt giver adgang til at komme ud eller at få snoren af og løbe frit. Samtidig lærer hunden, at adgangen til belønning altid går gennem fører. Belønningskontrol kan for eksempel trænes gennem øvelsen **“Slip godbidde”** og Christina viste et klip, hvor ro belønnes med med leg. Ved at arbejde med belønningkontrol, fremmes indlæringen, fordi hunden bliver meget bevidst om, hvad den skal gøre for at få belønningen. Man kan ikke træne en hund, der fokuserer på belønningen og har “lært”, at den kan plage sig til belønningen uden at yde noget.

Under træningen arbejdes målrettet med belønningerne for at få hundens opmærksomhed og regulere dens intensitet. Hunden skal være på, men ikke stresset. Legebølletræningen virker som speeder og godbidderne som bremse, og de skal tilpasses den enkelte hund, så man får den bedste indlæring under træningen.

Christina kom ikke så meget ind på **dagligdags kompetencerne**, men de omfatter: at komme på hjemkald, gå pænt i snor, hilse høfligt på mennesker og hunde, forholde sig i ro, være alene hjemme og tolerere håndtering - for eksempel hos dyrlægen.

I forhold til apportering er **kernekompetencerne** at kunne sidde på plads og vente, løbe ud til apport/dummy på signal, samle dummyen op, løbe tilbage med dummyen, sætte sig på plads med dummyen, og holde dummyen indtil slipsignal.

Ved indlæring af **øvelseskompetencer** kædes kernekompetencerne sammen til en hel apportering, der sættes signal på adfærden, belønningerne aftrappes, der trænes i forskellige miljøer, herunder fra vand og med større og større forstyrrelser. Forstyrrelser kan være mennesker, andre hunde og kastede dummyer. Målet er, at apporteringen ligger så meget på ryggraden, at den også fungerer på prøve eller jagt.

Den perfekte apportering

Som første skridt i apporteringstræningen, skal hundeføreren selv tænke igennem, hvordan den perfekte apportering skal se ud. Hvor skal hundens udgangsposition være, hvilken kommando skal den sendes på, hvordan skal udløb, opsamling og hjemløb se ud, hvordan skal grebet være, hvor skal hunden sidde, når den skal aflevere, hvilken kommando skal den slippe på, og hvor skal den sidde, efter dummyen er afleveret. Samtidig skal man tænke igennem, hvordan fører skal forholde sig. Hvordan skal fører stå i udgangsposition, når der sendes, når hunden samler op, løber hjem, sætter sig for at aflevere, når dummyen afleveres, og hvordan hunden skal belønnes efter en vellykket apportering.

Thomas Stokke viser, hvordan han ønsker hovedets position ved aflevering. Fra <http://www.dmk-online.dk>

Træningsmetoder

Christina forklarede, at der er tre måder at træne apportering på:

- Tvangsapportering, hvor hunden tvinges til at tage apport/dummyen og lærer, hvordan den skal gøre for at undgå ubehag
- Driftsapportering, hvor man udnytter hundens lyst til at løbe efter byttet
- Indlært apportering, hvor man arbejder systematisk på at lære hunden alle apporteringens kernekompetencer

Driftsapportering er fint fra hundens synspunkt, men der er risiko for en masse fejl, som efterfølgende skal trænes væk igen. For eksempel, at hunden ikke vil aflevere, men hellere løbe væk med byttet. Nogle hunde udvikler dette til en tagfatleg med fører, som nok er sjov for hunden, men ikke for fører. Der kan være problemer med opsamlingen, så dummyen bæres skævt eller i snoren, eller at hunden foretager et musehop og lander med begge forpoter på dummyen. Desuden giver afleveringen ofte giver udfordringer, fordi hunden, lægger dummyen foran fører, slipper for tidligt, eller hunden slet ikke vil slippe. Der kan opstå problemer med, at hunden holder dummyen uroligt eller tygger i den. Endelig har nogle hunde svært ved at falde til ro omkring fører. Ved den indlærte apportering arbejdes systematisk med at undgå, at disse fejl opstår.

Indlært apportering

Ved indlært apportering trænes kernekompetencerne separat

- Kunne sidde i pladsposition
- Løbe ud til apporten/dummyen på signal
- Samle dummyen op fra underlaget
- Løbe tilbage med dummyen
- Placere sig roligt i den position fører ønsker afleveringen
- Holde dummyen indtil der gives slip-signal

og der en række delmål for træningen af den enkelte kernekompetence, for eksempel kan

- Holde dummyen indtil der gives slip-signal opdeles i
 1. Snuse til dummyen
 2. Dutte på dummyen
 3. Åbne munden over dummyen
 4. Lukke munden om dummyen
 5. Holde dummyen et kort sekund
 6. Holde flere sekunder
 7. Holde mens fører rører hunden
 8. Holde selvom fører rører dummyen
 9. Holde dummyen selvom fører holder om den
 10. Slippe på kommando
 11. Holde dummyen med forstyrrelser

For de fleste retrievere, vil de første fem punkter formodentlig kunne læres meget hurtigt. De enkelte delmål trænes ved hjælp af markørsignal, og der belønnes med en godbid, da vi ønsker ro i denne opgave. Ved at bruge godbidder som belønning, opnår man at få en hund, der er meget bevidst om, at den skal holde fast, indtil den har hørt markørsignalet. Slipper hunden dummyen før signalet, så mister den belønningen. Se [dette klip om at lære at holde fast](#). Sikkerheden i at holde fast trænes ved at bruge fristøvelser. For eksempel at godbiddet tages frem, så hunden kan se den.

Prioritering af træningen

Christina understregede, at man skal fokusere træningen på de opgaver hunden ikke kan, mens der ikke er grund til øve meget på de elementer, der ligger tæt op af hundens medfødte anlæg for jagt. Man behøver derfor ikke at træne meget, for at lære hvalpen at løbe efter noget, der bevæger sig. Og hvis man ønsker at undgå fejl i indlæringen, skal man ikke kaste en dummy, før hunden har lært at aflevere.

Fokus skal derfor ligge på træningen af

- at gribe rigtigt, holde fast med rolig mund og aflevere
- hjemløb og hjemkald

Ved at træne delmomenterne enkeltvis og sætte dem sammen bagfra opnår vi, at hunden hele tiden ved, hvad den skal, når den samler dummyen op.

Christina anbefalede at [sætte træningen i system](#) ved brug af en [træningslog](#).

Fuld fart på hjemløb

Fra Christinas blogindlæg "Dyr har da følelser"

Hvornår begynder træningen?

Træningen startes allerede, når hunden er 3-4 måneder. Hjemløb og hjemkald trænes uden apport/dummy, indtil hunden har lært at aflevere. Træn kun ganske få gentagelser, hvis hunden ikke er så begejstret for at holde en dummy, og brug nogle ekstra gode godbidder, så det får værdi for hunden at holde dummyen.

Har man problemer med, at hunden holder dummyen uroligt, kan man arbejde med et **let modtræk**, der dog ikke må udvikle sig til trækkeleg. Man kan også fjerne dummyen, så snart hunden bevæger munden, fordi den herved oplever, at mundbevægelser resulterer i, at den mister belønningen.

I træningen af hjemløb, kan det være en fordel at belønne med leg, fordi vi ønsker fart på hjemløbet. Er der brug for det, kan man få yderligere fart på hjemløbet, ved at løbe væk fra hunden og kaste legetøjet fremad.

Hold pause med "hold fast" træningen og vær forsigtig med trækkelege under tandskiftet.

Hvornår sættes kommando på?

Hos Hund og Træning opdeles alle øvelser i

1. Startindlæring - hunden viser interesse for apporten, tilbyder selv at gribe og holde.
2. Adfærden formes - hunden får forståelse for øvelsen, den lærer at samle op og bliver bevidst om at holde fast - også med modtræk, og selvom den udsættes for fristelser.
3. Automatisering - træningen fortsættes til hunden spontant samler apportgenstanden op, belønningerne aftrappes, fristeøvelserne gøres sværere.
4. Stabilisering - først her sættes signal på. "Apport" siges i starten, idet hunden griber om dummyen eller "Slip", idet den er ved at slippe. Efterhånden flyttes signalet, så kommandoen kommer før handlingen, og til sidst lærer hunden, at den først skal tage dummyen, når der bliver sagt "apport" eller slippe, når der bliver sagt "slip". Øvelsen er nu klar til sammenkædning og til generalisering, dvs træning i forskellige miljøer og med større forstyrrelser. Belønningerne bliver aftrappet, så hele kæden udføres, før hunden belønnes. Husk, at når øvelsen flyttes til mere udfordrende miljøer med større fristelser, så kræver det bedre belønninger.
5. Vedligehold - fortsat træning gennem hele hundens liv.

Gå på plads med apporten/dummyen

Når hunden har lært

- at holde dummyen, at samle apporten op, at sidde roligt med dummyen selvom den udsættes for fristelser og først at slippe, når den får besked på det
- at løbe hjem til fører med høj fart
- at sætte sig på plads ved førers side

så er den klar til at lære at komme på plads med apporten.

Start med at lægge apporten mellem dig og hunden, hvor der kun er ganske kort afstand mellem Jer. På dette tidspunkt kræves ikke, at hunden sidder stille, fordi målet er at få maksimal fart på opsamlingen.

Sæt signal på ved at sige "apport", når du er sikker på hunden vil samle op, og flyt gradvist signalet indtil "apport" siges, før hunden bevæger sig.

Mange vælger, at hunden skal aflevere foran fører og herefter gå på plads. Men uanset, hvad man gør, skal delelementerne være indlært, før de sættes sammen.

Løbe hjem med apporten/dummyen

Når "apport" signalet er indlært, kan du begynde at kræve, at hunden skal sidde stille, når dummyen lægges og samtidig kan du øge afstanden imellem jer, så hunden skal løbe mod dig med dummyen.

Når hunden kan løbe hjem med dummyen, fortsættes træningen med, at dummyen lægges, så hunden skal løbe ud, samle op og løbe hjem. Start igen med korte afstande. Beløn rigeligt med en god leg, når øvelsen er helt afsluttet med, at hunden sidder på plads ved din side.

Sidde ved kast

Apportering har nu meget høj værdi for hunden, og den har lært at sidde, når en dummy bliver lagt. Næste skridt er at lære den at sidde, når dummyen kastes. Da vi ønsker ro i denne øvelse, kan det være en fordel at belønne med godbidder, men de skal være så gode, at hunden synes det kan betale sig at blive siddende frem for at løbe efter dummyen.

- Stå et par skridt foran hunden, og lad dummyen falde bag dig. Gå hen til hunden og beløn den for at være blevet siddende.
- Stå et par skridt foran hunden, og kast dummyen bag dig. Gå hen til hunden og beløn den for at være blevet siddende.
- Øg sværhedsgraden, ved at den kastede dummy er mere synlig for hunden.
- Øg sværhedsgraden, ved at dummyen kastes nærmere hunden.
- Til sidst skal dummyen kunne kastes forbi hunden og lande ved siden af hunden, uden den flytter sig.

Andre apportgenstande

Lær hunden at apportere forskellige genstande, og start indlæringen på samme måde som med dummyen. Træn med succes og gennemtænk situationen, så det ikke bliver muligt for hunden at begå fejl. For retrieverne er det især vigtigt, når de skal lære at apportere vildt.

Fejl og problemløsning

Hvis der opstår fejl, så ret dem med det samme. Ved at gentage en fejl opnår vi kun, at den bliver sværere at træne væk. Det tager rigtig lang tid at træne indgroede vaner væk.

Analyser, hvad der er gået galt og tænk igennem, hvordan der kan trænes uden at fejlen opstår. Det vil ofte være nødvendigt at gå nogle skridt tilbage i træningen til et punkt, hvor det fungerer. Vær opmærksom på at øge sværhedsgraden i så små trin, at du får succes.

Christina sluttede med at give nogle råd til at løse problemer, som kan opstå i apporteringstræningen.

Tygning kan have flere årsager: hunden er blevet belønnet for at holde, samtidig med, at den var urolig i munden, stressniveauet er for højt, hunden ønsker ikke at aflevere, den vil gerne aflevere for at få sin belønning, eller hunden er usikker i øvelsen, fordi træningen er gået for hurtigt.

For at stoppe tygning, kan man arbejde med modtræk. Det forhindrer, at hunden tygger, og man får igen en situation, hvor hunden kan belønnes for korrekt adfærd. Træning med modtræk kan foregå, mens hunden er i ro eller ved at holde i dummyen, mens hunden går med den. Træn også indløb uden dummy, så hunden bliver helt sikker i dette delmoment.

Musehop, hvor hunden springer og lander med begge forpoter på dummyen forhindres ved at træne spontant optag på meget kort afstand, så hunden ikke når at få så meget fart på. Man kan også placere dummyen på noget eller under noget, så hunden ikke kan springe. Husk at bruge en belønning, som har stor værdi for hunden, når den gør det rigtigt. Denne belønning skal være bedre end at lave musehop.

Langsomt indløb kan skyldes: at det at bære apporten har større værdi end den belønning, som venter hos fører, eller at fører har rettet på hunden, fordi delmomenterne fra opsamling til aflevering ikke er indlært godt nok.

For at få fart på hjemløbet opgraderes belønningen hos fører. Det kan være nødvendigt at gå tilbage til træningen af hjemløb uden apport.

Afleveringsproblemer

Hvis hunden ikke kommer på plads eller er urolig omkring fører, kan det skyldes at træningen af afleveringpositionen ikke har været god nok og det kan være nødvendigt at træne den uden dummy. Et placeboard kan være en god hjælp i denne træning.

Hvis hunden ikke holder fast og slipper for tidligt, skyldes det i langt de fleste tilfælde, at dette delmoment ikke er indlært godt nok, eller at der er opstået konflikt under indlæringen, fordi der er blevet stillet for store krav.

For at løse problemet kan man opgradere godbidderne, for at få større værdi i at holde dummyen og samtidig, være superopmærksom på at sige dygtig eller klikke, mens hunden holder, og ikke når den er ved at slippe. Lær hunden at holde, selvom den bliver fristet, og lær hunden at holde, selvom du bevæger dig, rører dummyen eller laver modtræk. Arbejd ligesom i andre øvelser, fra en situation uden forstyrrelser og øg gradvist sværhedsgraden ved at træne i omgivelser med forstyrrelser.

